

EL APEGO EN EL AULA

Relación entre las primeras experiencias infantiles, el bienestar emocional y el rendimiento escolar

(Attachment in the Classroom, 2006)
Heather Geddes
Editorial Graó. Barcelona, 2010

Aquest llibre ens acosta a l'anomenada teoria de l'afecció, en el contrast que suposa la pràctica educativa i les dificultats d'aprenentatge a l'aula. Basant-se en el triangle constructivista que formen l'alumne, el mestre i la tasca d'aprenentatge, tracta de la concordança que suposen el desenvolupament emocional, el comportament i les experiències d'afecte en l'entorn escolar.

Amb una sòlida base referenciada, des de John Bowlby i els seus seguidors fins als tractats d'Erickson o Elsie Osborne, de la Tavistock Clinic de Londres, l'autora fonamenta les seves conclusions a partir dels nombrosos casos atesos al llarg de la seva experiència professional. De tot se'n pot concloure l'evidència que l'afecció segura és un factor que es pot associar a l'èxit escolar, tant pel que fa a la competència social com per la curiositat i interès per l'exploració o el joc, igual que per establir bones relacions amb els companys i l'acceptació dels límits que imposa el mestre o la tasca a realitzar.

Per contra, unes experiències afectives adverses, que no han tingut espai per a l'elaboració, o no han estat compensades per relacions posteriors més constructives, la probabilitat de trobar conseqüències negatives o difícils de redreçar, solen portar-nos a infants més vulnerables, menys habilitats per a la comunicació, afectats en la seva autoestima, la seva competència escolar i poc dotats per a les habilitats socials i, com a tals, més insegurs davant l'adversitat.

El compromís que suposa al professorat atendre un alumne amb dificultats emocionals acostuma a ser delicat i greu. Si bé hi ha alumnes que poden tardar més del temps previsible a la seva adaptació a les rutines de l'aula i disciplinàries, no és estrany comprovar que poder reeixir-ne a través de les bones pràctiques tutorialis fins que arriben a uns nivells acceptables de concordança amb el context convivencial. Això no obstant, trobem un cert nombre d'alumnes que aconsegueixen alterar el ritme intern de la classe i avortar totes les tècniques psicopedagògiques que el professorat vol utilitzar, per bones i fonamentades que puguin ser.

Així, l'alumnat amb dificultats emocionals i socials de conducta, amb baix rendiment acadèmic, acaba sent un motiu seriós de preocupació. Les conseqüències d'aquesta circumstància porten a situacions d'aïllament, desafecció i exclusió social per als alumnes, mentre que per al professorat s'imposa la sensació de manca de recursos, impotència i ansietat. Les famílies amb fills conflictius se senten perseguides i culpabilitzades, pel què el resultat global comporta una sensació generalitzada de fracàs per a la societat i una manifesta fragilitat en la salut mental de la infància i la joventut.

A partir del ja esmentat triangle de l'aprenentatge es pot desenvolupar un conjunt d'intervencions pràctiques que poden ser tan beneficioses per a l'alumnat com per la figura del docent.

Partint de la base que sempre hi ha hagut alumnes desafiants i problemàtics, les primeres solucions s'han desenvolupat amb l'esforç dels ensenyants per poder entendre i conceptualitzar la forma de pensar d'aquests alumnes que, històricament, eren difícils d'ensenyar.

Amb el temps, han anat augmentant els recursos destinats a l'alumnat inadaptat i, malgrat aquest increment no ha estat ni constant ni sempre adequat, ha progressat significativament la convicció i eficàcia del sector educatiu per a atendre i contenir la conducta problemàtica dels alumnes conflictius en les institucions escolars.

Quan el professorat pot entendre millor el missatge que emeten els alumnes amb dificultats adaptatives, quan es pot entendre que, en el seu comportament fan al seu voltant el mateix que senten que se'ls fa a ells, estem aprenent a llegir i a comprendre el missatge ocult que hi ha al darrera d'una conducta conflictiva.

En aquest llibre es dignifica la figura de la persona docent, es destaquen els diversos matisos que es desenvolupen en l'experiència afectiva entre l'alumne i el mestre, les conductes de fugida o evitació, les pors i les resistències, els caràcters desorganitzats i caòtics, però sempre des de la perspectiva equitativa que permet reflexionar sobre una institució escolar que és la base sòlida i seguritzant per al desenvolupament sa de les persones que hi participen.

Jaume Forn i Rambla

